

II. ZJAZD SŁOWIAŃSKICH GEOGRAFÓW I ETNOGRAFÓW W POLSCE 1927.

II. CONGRÈS DE GÉOGRAPHES ET ETHNOGRAPHES SLAVES EN POLOGNE 1927.

Sekcja VI. — Section VI-ème.

FILARET KOLESSA, Lwów.

Charakterystyczne cechy

zachodnio-ukraińskich dialektów muzycznych w melodjach
pieśni ludowych z Łemkowszczyzny.

Krótki wstęp o ukraińskiej muzyce ludowej, jej stylowym charakterze, formacjach melodyj z rozmaitych okresów i dialektycznych odcieniach.

Melodje, zapisane na zachodnich obszarach ukraińskiego terytorjum etnograficznego, w porównaniu z melodjami, zebranymi na naddnieprzańskiej Ukrainie, wykazują wielką przewagę typu archaistycznego. Chociaż cechy archaistyczne spotykamy także w melodjach z nad Dniepru, te jednakże w przeważnej części daleko już odbiegają od prymitywności i wykazują pod względem budowy skali rytmiki i architektoniki znacznie wyższy stopień rozwoju.

Na zachodnio-ukraińskim terytorjum etnograficznym (Galicja, Zakarpacie, Bukowina, Wołyń, Podlasie, Chełmszczyzna) występują znaczne różnice pod względem bogactwa i doboru melodyj między repertuarem ludności zamieszkującej równiny z jednej, i górali z drugiej strony. Jeżeli ponadto uwzględnimy występujące w rozmaitych okolicach odmienne wpływy muzyki sąsiednich narodów, możemy na wspomnianem terytorjum rozróżnić kilka dialektów muzycznych, a wśród górali karpaccich dialekty Hucułów, Bojków i Łemków.

Charakterystykę muzyczną dialektu Łemków opieram na własnym zbiorze, obejmującym ponad 800 melodyj. Stanowczą przewagę w tym dialekcie mają melodje, zamykające się w ramach kwarty, kwinty i seksty. Często spotyka się melodje, opierające się na średniowiecznych kościelnych gamach lub wycinkach z tychże. Znaczna część melodyj wyróżnia się zakończeniem na dolnej dominancie: spotyka się też zakończenia na drugim stopniu skali

a nawet na górnej dominancie. Dla molowych melodyj szczególnie charakterystyczne jest częste zjawianie się zwiększonej sekundy i zwiększonej kwarty skutkiem chromatycznego podwyższenia IV stopnia skali. Nie należy też do rzadkości używanie neutralnych (pośrednich) interwałów na III, IV i VI stopniu skali.

Mieszanie różnych rodzajów taktu, przyspieszanie tempa z początkiem i zwalnianie przy końcu melodji przechodzi częstokroć w swobodne rubato i parlando z charakterem recytacyjnym. Pieśni Łemków w przeciwieństwie do dżalektu muzycznego sąsiednich Bojków odznaczają się niezwykle bogactwem metrotektonicznych form: naliczyliśmy 27 typowych wzorów strofy.

Kombinowanie rozmaitych motywów rytmicznych w ramach każdego wzoru a także rozmaite ustosunkowanie kadencji składowych części strofy daje w rezultacie nieprzejrzaną różnorodność form.

Wyżej wspomniane cechy w rozmaitem ustosunkowaniu występują także w innych zachodnio-ukraińskich dżalektach muzycznych, z którymi dżalekt Łemków wykazuje wspólność szczególnie w najdawniejszych formacjach melodyj pieśni obrzędowych. W nowszych warstwach melodyj widoczny jest bardzo silny wpływ maziarskiej i słowackiej muzyki ludowej.

Dla muzycznego dżalektu Łemków, rozciągającego się także na ukraińskim terytorjum w Czechosłowacji, charakterystyczna jest cztero- lub ośmiotaktowa strofa (zależy to od pojemności taktów), odpowiadająca dwom dwunastozgłoskowym wierszom $2(6+6)$, używana w krótkich jedno- — dwuzwrotkowych piosenkach i odgrywająca podobną rolę, jak kołomyjka u Bojków i Hucułów lub krakowiak u ludu polskiego.

377916